

Вікторія Іллівна Панасюк,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління, адміністрування
та міжнародної економіки
Білоцерківського національного аграрного університету
м. Біла Церква, Україна*

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ ЗА УЧАСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Аграрний сектор є пріоритетною сферою економіки України, ефективність якої пов'язують з стратегічними пріоритетами зовнішньоекономічної торгівлі України, глобальною продовольчою безпекою, сировинним забезпеченням технологічно пов'язаних галузей економіки, наповненням бюджету країни. В Україні аграрний сектор був і залишається основою економічного розвитку, що формує стратегічні передумови залучення інвестицій, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, зростання добробуту населення. Серед проблем аграріїв залишається питання раціонального використання природних ресурсів, збереження екології та аквакультури, скорочення виробництва продукції сільського господарства. Актуальність цих проблем лише посилилася в умовах воєнного часу, що потребує їх розв'язання шляхом формування нової доктрини розвитку аграрного сектору економіки та забезпечення головного місця в ній виробників сільськогосподарської продукції та активної участі місцевих органів влади [1].

Вирішення поставлених завдань неможливе без концептуальних підходів до забезпечення ефективного механізму розвитку агробізнесу, розв'язання соціально-економічних проблем села та досягнення високого рівня якості життя сільського населення, стійкого продовольчого забезпечення теперішніх і майбутніх поколінь у взаємозв'язку з дотриманням екологічних норм та збереження довкілля. Вважаємо, що висвітлене коло питань лежить в площині розробки та впровадження інноваційних підходів до підвищення ефективності господарювання суб'єктів аграрної сфери, з урахуванням парадигм європейських пріоритетів розвитку, змін в системі національних нормативів, цінностей і прагнень, які формують критерії та індикатори ефективності сільськогосподарського виробництва [2].

Потреби перетворення аграрної сфери вимагають пошуку нових рішень, які засновані на знаннях та досягненнях як національної економіки, так і світового досвіду. Український аграрний сектор має потенціал виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку. Поділяємо думку ряду авторів про те, що аграрний сектор може стати локомотивом розвитку національної економіки та її ефективної інтеграції у світовий економічний простір, а потенційне зростання доходів сільського населення, задіяного в аграрній економіці, що становить третину всього населення країни, може дати мультиплікативний ефект у розвитку інших галузей національної економіки [3].

Розвиток аграрної сфери залежить від ефективної організації функціонування аграрного бізнесу на регіональному рівні, а диференціація рівнів розвитку аграрного бізнесу обумовлює потребу пошуку шляхів інтеграції підприємств певних територій в єдину систему. Практика останніх років свідчить, що в умовах європейської інтеграції зростає потреба в розширенні інвестиційно-інноваційної діяльності держави (місцевих органів влади) та формуванні за їх участі системного механізму розвитку аграрного бізнесу. Підприємництво в аграрному бізнесі потребує кардинальних змін і термінового впровадження заходів щодо підвищення виробництва конкурентоспроможної продукції та послуг. Одним із перспективних інструментів інноваційного аграрного підприємництва є створення кластерів, формування яких сприятиме розширенню доступу суб'єктів господарювання до інформації, підвищенню ступеня їх інтеграції у внутрішню та світову економіку [4].

Кластером вважається міжгосподарське територіальне об'єднання підприємств, що доповнюють один одного (як великого бізнесу, так і малого підприємництва), співпрацюють між собою, формуючи замкнутий технологічний цикл великотоварного виробництва і реалізації конкурентоспроможної кінцевої продукції (товарів, послуг) за збереження юридичної самостійності його учасників, а також інфраструктурних складників, серед яких – органи державного управління та наукові установи, що створюють сприятливі умови для виробництва і просування продукції учасників кластера на продуктовому ринку. Кластеризацією називають процес побудови нової економіки знань, формування інноваційної системи держави, для якої властиві не лише належним чином урегульовані та прогнозовані ринкові відносини, а й переплетіння ринкових елементів, державного регулювання та соціальної стабільності [5].

Вирізняючи організаційну структуру кластерів в аграрній сфері, можемо поділити групи учасників: виробників сільськогосподарської продукції на місцях, що беруть безпосередню участь у господарському процесі в межах кластера; органи місцевого самоврядування на регіональному і локальному рівнях, які виконують функцію управління стратегією розвитку кластерної моделі аграрного ринку, інвестиційну підтримку, контролюючу та регуляторну функції; підприємці, як головні учасники агрокластера щодо забезпечення процесу виробництва; надання транспортних послуг, пошук ефективних каналів збуту сільськогосподарської продукції; громадські організації, які забезпечують надання інформаційної та консультаційної підтримки учасникам кластера; науково-дослідні установи, як джерело інноваційних розробок.

Як висновок відмітимо однозначно чільне місце кластерів серед регіональних стратегій, як сучасного виду відносин господарюючих суб'єктів на сільських територіях, сформованих за принципом замкнутого циклу виробництва, що забезпечують створення нових робочих місць, розвиток соціальної та виробничої інфраструктури. Вважаємо, що на етапі створення та подальшого розвитку кластерів, органи місцевого самоврядування мають зайняти ключове місце у розв'язанні завдань щодо організаційної підтримки підприємств-учасників, сприяттє налагодженню зв'язків між виробниками,

партнерських відносин між учасниками кластера, розробці перспективної моделі кластеризації сільського господарства регіону з урахуванням стратегічних планів територіального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Державно-підприємницьке партнерство у створенні інфраструктури сільськогосподарських територій: теорія і практика : монографія / П.І. Юхименко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. Біла Церква: БНАУ, 2020. 225 с. С. 161-162.

2. Крюкова І.О., Степаненко С.В. Ефективність вітчизняного агробізнесу у призмі пріоритетів сталого розвитку. *Агросвіт*. 2022 р. № 9-10 травень. С. 3-13. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3598&i=0> (дата звернення 24.11.2023)

3. Чорна Н., Чорний Р. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток аграрного бізнесу України. *Економіка*. 2014. № 6(132). С. 54-59. С. 55.

4. Ужва А.М. Кластеризація як ефективний інструмент управління розвитком регіонального аграрного бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 19. Ч. 2. С. 110-113. С. 110. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_19/2/28.pdf (дата звернення 24.11.2023)

5. Оскольський В.В. Кластеризація – вагомий фактор підвищення конкурентоспроможності економіки України. *Економіка України*. 2014. № 11. С. 34-40.